

Autor doporučuje organizovat takové formy vzdělávání, které umožní, aby si všechny profesionální skupiny rychle osvojily nové poznatky vědy a techniky. V té souvislosti je také nutné zlepšit systém vědeckotechnických informací. Velké úkoly a složitost realizace vědeckotechnické revoluce současně vytyčují úkoly komplexních sociálních prognóz, a tedy i prognóz v oblasti vzdělávání.

Stat' V. G. Vasiljeva *Socialistický průmyslový podnik — jeho struktura a funkce* si všímá úlohy průmyslového podniku v souvislosti s vědeckotechnickou revolucí. Tato problematika stále více přitahuje zájem sovětských vědců. Velká pozornost je věnována socialistickému průmyslovému podniku jako sociálnímu systému. Jsou shromažďovány poznatky o fungování podniku, který nejen produkuje výrobky, ale je současně místem produkce socialistických výrobních vztahů, výchovy nového člověka, komunistické společnosti.

Rubriku teoretických statí uzavírá článek V. N. Kudrjavceva *Sociologické problémy výzkumu protispolečenských činností*. Konstatuje se zde především, že protispolečenské jevy odporují uspořádání socialistické společnosti; nemají nic společného s její podstatou. I v řešení otázek protispolečenských činností musí sehrát významnou úlohu sociologická analýza.

Další část časopisu obsahuje příspěvky, které byly vypracovány v souvislosti s VIII. světovým kongresem sociologů. Jsou zde statí N. A. Ajtova *Zkoumání struktury dělnické třídy průmyslového centra*, M. T. Jovčuka a L. N. Kogana *O některých problémech duchovní kultury sovětské dělnické třídy*, V. A. Jadova a A. A. Kyselja *Uspokojení z práce — analýza empirických poznatků a pokus o jejich teoretickou interpretaci*, V. D. Patruševa *Sociálně ekonomické problémy volného času zemědělců*, Z. A. Jankovové *Struktura městské rodiny v socialistické společnosti*.

Všechny tyto práce vycházejí z empirických výzkumů. Poskytují zajímavé poznatky o oblastech života sovětské společnosti. Většina z nich představuje nejen významný informační zdroj, ale také příkladné metodologické řešení problematiky na bázi marxistické vědy.

Velmi zajímavou část časopisu tvoří rubrika *Sociologická věda a praxe*. V této rubrice, která mimočodem v našem časopise v takto explicitní podobě vlastně chybí, jsou zařazeny statí, které se zabývají v současné době kardinálním problémem marxistické sociologie, totiž problémem, jakým způsobem jsou sociologie a sociologický výzkum využívány v praxi státních, stranických, hospodářských a dalších institucí.

Stat' B. S. Archipova *Sociologický výzkum v práci oblastního výboru strany* osvětluje zkušenosti s využíváním sociologického výzkumu jako informačního zdroje o společenských procesech. Autor upozorňuje, že výrazným rysem života země je prosazování komplexního přístupu k řešení hlavních ekono-

mických a sociálních úkolů. V článku jsou rozebrány příklady z několika sociologických výzkumů, které byly provedeny pro potřeby stranických orgánů. Cenné jsou i informace o způsobu organizování těchto výzkumů.

Další stat' této rubriky — *Sociologická služba v průmyslovém podniku* — jejímiž autory jsou A. K. Nazimovová a G. N. Čerkasov, se zabývá problematikou, která byla u nás rovněž již diskutována. Úkoly sociologie v průmyslovém podniku jsou značné. Vztahují se jednak k problematice života sociálního systému podniku, jednak k problémům, které svým rozsahem přesahují jeho rámec. Mezi první skupinu problémů patří například analýza tendencí změn v sociálně profesionální struktuře podniku, zkoumání problematiky adaptačních procesů, otázek aktivity pracujících, rozvoje socialistického soutěžení apod.

Efektivní práce sociologů v průmyslovém podniku ovšem předpokládá vyřešení řady problémů, které souvisejí s jejich adekvátní profesionální přípravou a začleněním do organizace podniku.

Poslední práce rubriky je věnována neméně zajímavé otázce. Autoři B. N. Čaplin a N. N. Bokarev v ní analyzují *způsoby zvyšování efektivity ideologické práce mezi vědeckou inteligencí*.

V časopise je vyhrazen také prostor pro příspěvky zahraničních autorů. V prvním čísle je uveřejněna stat' polských sociologů M. Anašeho a W. Wesolowského *Změny ve struktuře polské společnosti*.

Kritikou současných buržoazních sociologů se zabývá V. I. Starovérov.

Poměrně rozsáhlá je rubrika *Metody a techniky sociologických výzkumů*, v níž si zvláštní pozornosti zaslouží práce G. V. Osipova a V. G. Andrejenka *Empirické ověřování hypotéz v sociologických výzkumech*.

Přehled obsahu prvního čísla *Sociologických issledovanij* zřetelně ukazuje, jakým směrem se chce tento významný pomocník sociologického bádání v Sovětském svazu ubírat. Založení tohoto periodika rozšiřuje bázi k výměně zkušeností mezi marxistickými sociology socialistických zemí. Jestliže zhodnotíme dosavadní práci sovětských sociologů, tak jak ji odráží nový časopis, můžeme konstatovat, že je charakterizována výrazným posunem marxistického bádání směrem k poznání konkrétních procesů výstavby socialismu.

Pravidelné publikování výsledků sociologické práce sovětských sociologů nepochybně významně ovlivní celou marxistickou sociologickou frontu ve všech socialistických zemích. Přejeme sovětským sociologům v jejich započaté práci mnoho úspěchů.

František Charvát — František Zich

VIII. světový sociologický kongres v Torontu (19.—24. srpna 1974)

Mezinárodní a světové vědecké kongresy jsou jednou z významných forem poznávací, infor-

mační a organizační činnosti daného oboru. Jedním z jejich cílů je shromáždit co nejvíce vědeckých pracovníků určité vědní disciplíny z co největšího počtu zemí a organizací. Je při tom sledován záměr vytvořit předpoklady pro bilancování nejdůležitějších probíhajících výzkumů, pro zjištění hlavních vývojových tendencí, pro identifikaci nejnosnějších, popřípadě nejaktuálnějších badatelských témat a jim nejpřiměřenějších metod, pro širokou kritickou až polemickou výměnu názorů. S rozvojem vědy a její prestiže, se zvyšující se potřebou společenského uznání vědců a jejich postavení, rozrůstají se vědecké kongresy do rozměrů, za nichž se uspokojivé věcné a organizační zvládnutí takto široce definovaných cílů stává pro většinu mezinárodních vědeckých organizací prakticky nemožné. Nemají k tomu dostatečně vybavené stále aparátory a dosavadní zkušenosti ukazují, že by nebylo ani účelné je vytvářet. Hledají se cesty, jak práci mezinárodních kongresů zefektivnit. Prvním krokem, který již byl učiněn v řadě organizací, je vymezit program kongresu jediným závažným problémovým okruhem. Výběr kongresového tématu, uskutečňující se pod zodpovědností vrcholných orgánů organizace a pochopitelně za souhlasu národní organizace hostitelské země, je jako zavazující rozhodnutí nezbytně vědně politickým aktem, příznačně manifestujícím situaci v oboru, připravenost oboru zabývat se nejnáléhavějšími otázkami, před nimiž společnost stojí. Politická a ideologická stránka tohoto rozhodnutí je ještě důraznější u většiny společenských věd.

Toto hledisko je nutno mít na zřeteli při posuzování VIII. světového sociologického kongresu, který uspořádala *Mezinárodní sociologická asociace (International Sociological Association)* spolu s *Kanadskou společností pro sociologii a antropologii* a s univerzitou v Torontu ve dnech 19.—24. srpna 1974. Po dlouhých jednáních ve výkonném výboru ISA bylo zvoleno téma *Věda a revoluce v současných společnostech*. Tematika vědeckotechnické revoluce a jejího vztahu k vývoji společnosti a k základním třídně protikladným sociálním systémům byla stanovena jako základní náplň programu nejen proto, že je jednou z klíčových otázek politického, ekonomického, sociálního a kulturního vývoje současnosti a že se na ni soustřeďuje stále větší pozornost vědeckého výzkumu, ale i proto, že byla nastolena na minulém světovém sociologickém kongresu ve Varně v r. 1970, který neobyčejně přispěl k růstu mezinárodní autority marxisticko-leninské společenské vědy. Ještě v oficiálním uvítacím projevu starosty Toronta P. V. Godfreye se ozvala narážka na potíže, které způsobila volba tématu kongresu při projednávání jeho příprav v Kanadě.

Plenární zasedání

Je nesporným úspěchem socialistické a československé vědy, že referát generálního zpravodaje k tématu *sociální aspekty vědeckotechnické*

technické revoluce byl svěřen československému vědci, členu korespondentu Radovanovi Richtovi, řediteli Ústavu pro filozofii a sociologii ČSAV. Vzhledem k dosti časté novinářské praxi nehovořit při získávání „zlatých medailí“ o celkovém počtu udělených cen si připomeňme — i když zajisté trochu nemístně — že šlo o jediný hlavní referát, který pro všechny účastníky kongresu sehrál úlohu zásadního projevu, vyslovujícího se co nejhlouběji, co nejfundovaněji a co nejprincipiálněji k nejvýznamnějším problémům celého kongresu. Kromě vědeckého významu byl tento projev zároveň velkým aktivem při ideologické konfrontaci, která byla nedílnou součástí všech kongresových akcí, neboť umožnil v nejširším plénu, v nejdůležitější fázi kongresových jednání a při nejméně rozptýlené pozornosti prokázat výrazně přednosti jak marxisticko-leninské teorie, tak socialistické praxe v současných podmínkách.

Hlavní myšlenky referátu R. Richty o hlubokých rozdílech v celém postavení, působení a perspektivách vědeckotechnické revoluce v kapitalismu a socialismu podpořil výslovně hned v úvodu svého vystoupení sovětský delegát, člen korespondent M. N. Rutkevici, ředitel Sociologického ústavu AV SSSR. Jeho referát, připravený za spolutvorství P. N. Fedosejeva, který se pro nemoc nemohl kongresu účastnit, byl věnován především řízení sociálních procesů v podmínkách vědeckotechnické revoluce za socialismu.

První plenární zasedání, stejně jako ostatní kongresová zasedání, ukázalo, že proti ucelené marxisticko-leninské teoretické koncepci, opírající perspektivy společenského vývoje o myšlenku organického spojení vymožeností vědeckotechnické revoluce s přednostmi socialismu, nemají ani nejrenomovanější představitelé buržoazní sociologie co postavit.

R. Dahrendorf z NSR se pokusil jen o nepřímou polemiku proti přednesené kritice teorií postindustriální společnosti odvoláním na D. Bella, který — ač přítomen — se ke kritice nevyjádřil. Také A. Touraine (Francie) se ve svém příspěvku vyhnul zásadnějším teoretickým momentům a omezil se spíše na obranu před útoky vedenými proti němu ze strany revolucionizovaného studentstva a mladých sociologů. Indičtí vědci R. Mukherjee a T. Singh se vyslovili se zřetelnou nedůvěrou o schopnosti kapitalismu řešit problémy současné vědeckotechnické revoluce. Japonská socioložka K. Tsurumi kritizovala v tom smyslu též „japonský zázrak“, ovšem z pozic, které do jisté míry glorifikovaly čínské přístupy k řešení problémů soudobé civilizace. Jediná aktivnější podpora buržoazních názorů zazněla z úst jugoslávského sociologa R. Supeka z časopisu *Praxis*, který se dovolával známého revizionistického pojetí, že prý teorie vědeckotechnické revoluce je „mystifikací“ a „technokratizací“ socialistické společnosti. Zajímavý byl způsob, jakým reagoval švédský sociolog U. Himmelstrand. Prohlásil, že referát generálního zpravodaje na něho udělal

hluboký dojem, a ve snaze přiblížit jej ne-marxistickým sociologům se snažil podat interpretaci, ne vždy zcela přesnou, některých základních marxistických pojmů tak, aby byly srozumitelné západním posluchačům.

Předmětem dalších dvou plenárních zasedání byl vztah mezi populačními změnami a společenským rozvojem a teoretické a empirické problémy rovnosti jako sociologického problému. Z jednání bylo zřetelné patrné, že marxisticko-leninská koncepce řešení populačních otázek i otázek rovnosti lidí má nepopíratelnou převahu nad třetími různými západními představami a teoriemi. Tato jednání také naznačila, že se v těchto oblastech objeví v příštích letech rovněž ostré srážky a že buržoazní sociologie je není schopná řešit.

Krise současné buržoazní sociologie se zvláště otevřeně projevila na plenárním zasedání, na jehož pořadu bylo téma „*Jsou sociologové v proměňujícím se světě pozorovateli, nebo účastníky?*“. Místo sebereflexe, místo úvah o epistemologické roztržce, jimiž se část západních sociologů snaží obhájit jinak dnes již neudržitelné pozitivistické pozice o nutnosti „objektivnosti“, „nezaujatosti“, „neutrálnosti“ sociologického subjektu při pozorování, sběru, zpracování a interpretaci „nezvratitelně objektivních“ a „změřitelných“ empirických dat a faktů, započalo jednání v duchu ostré kritiky buržoazní sociologie sociologů „třetího světa“, a zvláště Latinské Ameriky. Předseda tohoto plenárního zasedání, mexický sociolog P. G. Casanova, podrobil ostré kritice oficiální sociologické přístupy na Západě a označil je jako posluhování americkému imperialismu. Kanaďan J. M. Zeitlin potom přiznal, že západní weberovská sociologie prožívá krizi vzhledem k nejasnosti kolem otázky, komu slouží a jaké jsou její cíle. Temperamentní vystoupení Kubánky M. T. Bermandez a Kolumbiec Falsbordy ukázalo progresivní úlohu marxistické sociologie v revolučním procesu. Představitel buržoazní sociologie R. Mayntzová (NSR) a E. Shils (USA) se v této situaci omezili opět na málo výraznou obranu. Velký úspěch mělo vystoupení akademika F. V. Konstantinova, který rozvinul marxisticko-leninský pohled na velikou dnešní a budoucí úlohu sociologie v boji o světový mír, o osvojení vymožeností soudobé vědy a techniky a výstavbu nové komunické společnosti, i obdobné vystoupení R. Weidiga z NDR. Ani závěrečná diskuse I. L. Horowitz (USA), který se snažil spravit dojem hluchými levičáckými frázemi s pravicovým obsahem (sociologie prý musí dělat revoluci v konzervativních podmínkách a kontrarevoluci v revolučních podmínkách), nemohla ošťáť skutečnost, že jednání prokázalo velikou přednost v postavení a v pojetí práce sociologie v socialistických zemích. Je výmluvné, že právě v závěru tohoto pléna byla aklačně schválena rezoluce proti pronásledování demokratů v Chile.

Jednání v sekcích

Kromě čtyř plenárních zasedání probíhala jednání kongresu v dalších 95 útvarech: ve 14 pracovních skupinách, 9 kulatých stolech, 18 „ad hoc“ skupinách, 6 sympoziích, 31 výzkumných výborech a 17 speciálních zasedáních. Tyto útvary měly během kongresu celkem 250 schůzek v trvání 800 hodin. Nejvyšší počet paralelně probíhajících zasedání byl 40. Takto se podařilo sméstnat do šestidenního časového rozvrhu program představující dohromady jednání 4 měsíců. Celkový počet vystoupení nebylo možno zjistit, protože se kanadským organizátorům nepodařilo vydávat nějaké průběžné informace, přestože se neustále honosili tím, že mají pro kongres k dispozici počítač. V souvislosti s naprostým fiaskem v rozmnožování a distribuci zaslaných, přivezených a přednesených referátů je nutno předpokládat, že při těchto nedostatecích sehrály svou úlohu důvody (a instance) jiné než technické. Naštěstí si dobře připravené delegace, mezi nimiž na prvním místě byly delegace socialistických zemí, přivezly vytištěné příspěvky s sebou a mohly je co nejúčelněji distribuovat. Československá delegace měla kromě dostatečného množství výtisků hlavního referátu pro plenární zasedání 25 příspěvků k základním teoretickým otázkám kongresu a zvláštní obšírnou publikaci o vývoji a současném stavu československé sociologie v angličtině.

Obsahová analýza vědeckého jednání kongresu by ukázala, že program zabíral prakticky všechny oblasti sociologie, přičemž těžiště leželo v problémech spojených se vztahem mezi vědeckotechnickou revolucí a rozvojem společnosti. Způsob jednání různých typů pracovních útvarů kongresu se příliš nelišil. Na všech se přednášely kratší referáty, po nichž následovala diskuse, v některých případech formou panelů. Rozdíly byly v intenzitě přípravy a v obsahovém zaměření. Řídící orgány ISA vytvořily „pracovní skupiny“ a „kulaté stoly“ speciálně za tím účelem, aby se podrobněji zabývaly problémy souvisejícími s hlavním kongresovým tématem. Jednotlivé „pracovní skupiny“ se věnovaly problému vztahu mezi vědeckotechnickou revolucí a

- společenskými třídami zemí na různém stupni společenského a ekonomického vývoje,
- diferenciacními a integračními procesy v sociální struktuře,
- funkcemi a změnami mocenských systémů,
- úlohou odborů v současných společnostech,
- sociálními a věkovými skupinami (mládež, „třetí věk“, ženy),
- vědeckou a technickou politikou,
- hlavními tendencemi změn v nových profesích,
- technickými inovacemi v neindustriálních zemích,
- řízením a podnikáním v průmyslu,
- různými civilizacemi,
- úlohou výchovy a kultury při proměně sociální struktury,

— sociálními a psychologickými problémy osobnosti.

„Kulaté stoly“ se věnovaly problémům, které se ukazují z hlediska společenského významu a uplatnění sociologie jako zvláště aktuální a společensky velmi závažné. Na jednotlivých „kulatých stolech“ se diskutovalo o

- mezinárodním napětí a ozbrojení,
- etnické a národní identitě,
- kvalitě života,
- nových technologiích a možnosti přeměn pracovních podmínek v průmyslu,
- funkci školského systému.

Jeden z „kulatých stolů“ položil otázku, „zda je v sociologii krize“. Předmětem dvou dalších „kulatých stolů“ byly metodologické otázky spojené s konstrukcí sociálních indikátorů a s mezinárodními výzkumy v sociologii, které daleko překračují úzce odborný rámec výzkumných technik.

Pro československou delegaci byl zvláště významný pátý kulatý stůl na téma *Kvalita života*, který patřil k nejpokročilejší navštíveným akcím pracovních útvarů kongresu a jehož jednání velmi úspěšně řídil J. Filipec. Diskuse, v níž vystoupili představitelé socialistických, kapitalistických a rozvojových zemí, vyzněla velmi jednoznačně ve prospěch stanoviska představitelů socialistických zemí, které zvláště zdůraznilo determinující úlohu sociálně ekonomického systému při utváření životního způsobu v současném třídně rozděleném světě.

Značně různorodé, s hlavním tématem jen v některých případech související bylo zaměření „ad hoc“ skupin. Do kongresového programu byly zařazeny na návrh více nebo méně institucionalizovaných skupin sociologů. Některé byly schůzkami vědeckých pracovníků, kteří pracují již delší dobu na společných mezinárodních projektech (časový rozpočet, představy o světě v r. 2000), na společné problematice (sociologie deviace, odcizení, katastrofy, bydlení) nebo na speciálních metodologických otázkách (aplikace metod systémového přístupu, sociálních sítí a etnologie v sociologii). Jiné jednaly o sociologii jako zaměstnání a o jejím ustavování v rozvojových zemích. Výsledkem jednání některých „ad hoc“ skupin bylo usnesení, aby byly navrženy jako stálé výzkumné výbory ISA (sociologie umění, vědeckotechnická revoluce a duchovní kultura). Pro charakteristiku rozdílů mezi orientací buržoazní a marxisticko-leninské sociologie je příznačné, že sociologové z SSSR a ostatních socialistických zemí byli zvláště aktivní v pracovních útvarech, které se věnovaly problémům takového druhu, jako je duchovní kultura (jednání této skupiny řídil M. T. Jovčuk), zatímco západní, zejména severoameričtí sociologové vystupovali zvláště početně v problematice odcizení a sociálních deviací.

Sympozia se — kromě dvou tematicky zaměřených (národní závislost a nezávislost; společenská věda a rozhodovací procesy) — zabývala otázkami sociologie jako vědy, so-

ciálním rozbořem vývoje sociologie jako oboru, epistemologií sociologického poznání, formalizací v sociologii a užitím počítačů v sociologii.

Zvláštní kapitolu představuje práce výzkumných výborů ISA, které jsou stálými vědeckovýzkumnými útvary mezinárodní spolupráce. Jejich předsedové tvoří Vědeckou radu, která je hlavním garantem vědecké činnosti ISA. Ustavení výzkumných výborů a jejich činnosti podléhá zvláštnímu statutu, který také určuje, že každý člen ISA může být členem nejvýše dvou výzkumných výborů. Přijímání členů schvaluje vedení výzkumných výborů na základě odborných kvalit. Kongresy jsou pro výbory příležitostí, při níž bilancují svoji práci a stanoví si další program. Jenom některé z výborů přispěly obsah svého jednání tematickému zaměření kongresu. Ze 32 výzkumných výborů, které dosud v ISA vznikly, se sešlo 31 výborů. Jejich jednání zabralo téměř polovinu celé časové kapacity kongresu. Všechny zasedaly paralelně, takže sociologové plně angažovaní v jednom výboru se nemohli podílet na práci žádného dalšího. Výzkumné výbory představují do značné míry celkový profil současného sociologického bádání. Jejich existence potvrzuje nutnost mezinárodní spolupráce, ale také živelnost, kterou je dosud ovládána, z níž vyplývají značné výkyvy v intenzitě činnosti výborů. Ve výzkumných výborech se také projevuje kolísání zájmu o některé problémy. V současné době má například výzkumný výbor medicíny přes 1500 členů, zatímco v jiných pracuje několik málo desítek badatelů. Přes tyto rozdíly ukázala jednání těchto výborů, že všechny stojí před velmi podobnými problémy metodologickými (validita mezinárodních srovnávacích informací), publikačními (vydávání výzkumných zpráv a novinek) a organizačními (financování výzkumů a administrativní činnost).

Výzkumné výbory se dělí především podle oborů sociologické práce. V současné době pracují výbory, které studují sociologické problémy související s

- politikou (sociologie mezinárodních vztahů; národní osvobozenecý boj a imperialismus; sociotechnika; sociologie organizace; sociologie ozbrojených sil),
- sociálními změnami (sociální stratifikace; migrace; inovace; futurologie),
- sociálními skupinami (etnické, rasové a menšinové vztahy; sociologie rodiny; sexuální role ve společnosti),
- procesy a formou společenského vědomí (sociologie práva; sociologie náboženství; sociologie výchovy; sociologie vědy; samostatné výbory sociologie medicíny a psychiatrické sociologie; sociolingvistika; sociologie masové komunikace; sociologie aspirací),
- lidskými sídly a prostředím (sociální ekologie, sociologie komunity i sociologie regionálního a městského rozvoje),

— dějinami sociologie, logikou a metodologií sociologie.

Je zajímavé, že teprve nedávno vznikl výzkumný výbor pro sociologii práce, zatímco výzkumné výbory volného času a sportu, s nimiž úzce spolupracuje *Evropské středisko pro volný čas a výchovu* v Praze, patří k výzkumným výborům ISA, které pracují již delší dobu.

Nejméně se hlavního tématu kongresu dotýkala jednání, která byla vedena na „zvláštních zasedáních“. Jedno z nich bylo vyhrazeno hostitelské zemi. Kanadská sociologická a antropologická asociace na něm informovala o současných výzkumech kanadské společnosti. Kanadská sociologie, jak to konstatovali i komentáře v kanadském tisku, se snaží dostat z područí sociologie Spojených států. Nelze zatím zodpovědně posoudit, nakolik se jí to daří.

Několik dalších zvláštních zasedání organizovala ISA ve spolupráci s příbuznými mezinárodními organizacemi, a to:

- se *Světovou asociací pro výzkum veřejného mínění* (WAPOR) o výzkumu mezinárodního veřejného mínění,
- s *Mezinárodní společností pro sociologii poznání* o nových tendencích v sociologii poznání,
- s *Mezinárodní asociací výzkumu míru* o sociologii míru a neužívání násilí,
- s *Mezinárodním projektem Mozaic* o etnických a rasových rozdílech a národní integraci,
- s *Mezinárodním sociologickým institutem* o sociálních strukturách, kultuře a sociální změně.

Jedno z těchto zasedání bylo věnováno sociologickým výzkumům, které jsou v programu UNESCO a jiných mezinárodních organizací.

Další skupina zvláštních zasedání jednala o některých praktických problémech v oblasti sociologie. Z podnětu společnosti, která vydává *Sociological Abstracts*, se sešli vydavatelé sociologické literatury. *Mezinárodní výbor pro informaci a dokumentaci ve společenských vědách* (CIIDSS) rokoval o problémech vědecké informace v oblasti sociologie. *Stálá komise pro společenskovědní data při Mezinárodní radě společenských věd* (ISSC) uspořádala konferenci o archívech sociologických dat a o programování v sociologických knihovnách. Dvě speciální zasedání měla na programu výuku sociologie. Jednak výuku sociologie práva (pod záštitou italského střediska sociální ochrany), jednak výuku sociologie za pomoci systému sdělovacích prostředků, který

je užíván tzv. „otevřenými univerzitami“ — jde o výchovu dospělých — ve Velké Británii.

✱

VIII. sociologického kongresu se účastnilo celkem 3000 sociologů z 80 zemí. Naprostou většinu tu měli představitelé z kapitalistických zemí, především z USA a Kanady. Poměrně početné byly tentokrát delegace z rozvojových zemí. Ze socialistických zemí se účastnilo kongresu kolem 230 sociologů, z toho 102 z SSSR, asi 35 z PLR, 32 z BLR, 23 z MLR, 15 z NDR, kolem 10 z RSR, asi 8 z Kuby. Československá delegace měla 13 členů. Sociologického kongresu se tentokrát zúčastnila řada hlavních představitelů buržoazní ideologie, především americké (D. Bell, J. S. Coleman, A. Inkeles, M. Janowitz, E. Jantsh, P. F. Lazarsfeld, L. Lipset, T. Parsons, E. Shils), francouzské (M. Crozier, A. Girard, W. Grossin, E. Morin, A. Touraine), západoněmecké (R. Dahrendorf, H. P. Dreitzel, T. Luckmann, E. Scheuch), anglické (P. Abrams, T. B. Bottomore — nově zvolený předseda ISA), italské, izraelské a další. Sociologie socialistických zemí byla zastoupena na vysoké úrovni: sovětskou delegaci vedl akademik F. V. Konstantinov, vedoucí oddělení filozofie a práva AN SSSR, delegaci NDR vedl předseda Vědecké rady pro sociologii NDR prof. R. Weidig, polskou člen presidia PAV prof. Markiewicz, maďarskou ředitel sociologického ústavu MAV akademik K. Kulczar, bulharskou vedoucí oddělení agitace a propagace ÚV BKS a ředitel Sociologického ústavu S. Michajlov, československou delegaci člen korespondent R. Richta. Delegace socialistických zemí byly dobře připraveny, zvláště pokud jde o teoretické a ideové problémy hlavního kongresového tématu. Pokud jde o počet, představovaly delegace socialistických zemí necelou desetinu všech účastníků, v počtu anotoovaných referátů byla však číselná převaha kapitalistických zemí mnohem nižší, a pokud jde o fakticky předložené příspěvky, vyrovnaly se socialistické země kapitalistickým zemím jak počtem, tak obsahem, přičemž v zaměření na základní ideové otázky sociologie měly dokonce převahu.

Informaci o průběhu VIII. sociologického kongresu lze uzavřít hodnocením, že byl hluboce ovlivněn rozvíjející se krizí buržoazní sociologie a růstem autority marxismu-leninismu, zvláště mezi mladšími sociology. Tuto skutečnost je zapotřebí dále analyzovat a vyvodit z ní konkrétní důsledky, zejména v souvislosti s mezinárodní spoluprací v oblasti sociologie při postupující integraci socialistické vědecké práce.

Přemysl Maydl